

Eperkéék

■ HANTHY KINGA

Messze vagyunk már attól, amikor a Magyar Tudományos Akadémia szakbizottságához kellett fordulni engedélyért, ha gyermekünket különleges névvel kívántuk feldíszíteni. Messze az is, amikor a leendő szülők a Ladó-féle Magyar utónévkönyvet forgatták szorgalmasan, mert abból lehetett nevet választani. És a legmesszebb az, amikor csak a szülőágyon töprengett el az anyuka azon, melyik felmenő után nevezze el újszülöttjét. Jelen jogállás szerint kizárólag az anyakönyvvezetőt kell meggyőzniük a szülőknek arról, hogy bejegyezze a legfurcsább keresztnévet is. A liberalizálási hullám elérte a névadást, és amint az lenni szokott, a hullámok túlcaptak a partfalon. A szülők egy része valószínűleg fel sem fogja, hogy a ritka vagy addig nem is létező, általa alkotott keresztnév, amelyet szeretetteljes ajándéknak szán, akár életre szóló büntetés is lehet gyermekének. Hogy az egyszer elmúlik ötéves, és nemcsak az óvodában, hanem a felnőttek világában is be kell majd mutatkoznia. Hazánkban már 3500 anyakönyvezhető név van, és egyre nagyobb az igény, hogy ne csak név legyen, hanem mellé névnap is, amelyet a magyar ember, szemben a nyugatival, szeret társasági körben is megünnepelni. Ez viszont nem oldható meg egyszerűen, hiszen még ha naponta három új névnapot teszünk is az év 365 napjára, az is csak töredéke az igényeknek. Ma ugyanis csupán 1900 névnek van helye a naptárban.

Lassan a feledés homályába vész, hogy a névnap katolikus egyházi hagyományokon alapul, egészen pontosan a védőszent tiszteletére rendelt nap. Hivatalosan vagy inkább a hagyomány szerint tehát a keresztény egyházak jelölhetnék ki. De hát mit kezdjen egy egyházi alapú naptár Eperkéével, Ribizlivel, Málnával, Konddal, Áfonyával vagy Berzsiánnal, mit Bodzával, Dióval, Csagával, Keánnal, Kevenddel vagy Dévával, egyszóval azokkal a nevekkel, amelyeknek nincs közük semmiféle védőszenthez? Hogyan lehet elmagyarázni a névnapot követelő szülőnek és gyermeknek, hogy Szent Eperke nincs a katolikus naptárban? A mai szabályozatlanságban már az is nagy szó, ha legalább a név nemében sikerül egyezsége jutni. Nem lenne szerencsés, ha az iskolapadban az egyik Csaga fiú lenne, a másik meg mellette leány.

Akárkinek akármilyen is a véleménye minderről, nem lehet nem tudomásul venni a jelenség terjedését, továbbá az új névnapok érdekében erősödő társadalmi nyomást. Ezért aztán az Akadémia a rendszer-változtatáskor feloszlatott helyett most ismét névnapbizottságot alakított, amelynek tagja lesz többek között néprajzkutató, nyelvész és egyháztörténész is. Megvizsgálják majd az új neveket, és eldöntik, miként, mi alapján lehet beilleszteni őket a naptárba. Aztán, ha mind szépen megkapja a helyét, akkor lehet eltöprengeni azon a kulturális jelenségen, amelyiknek örülünk is meg nem is. Hiszen ki nem gondolja azt, hogy a Klaudiák, Kevinek és Dzszeniferek divatja után támogatandó a régi magyar nevek feltámasztása, de azért nem baj, ha a szülő tisztában van vele, mennyire mély és mennyire tiszta kútból merített. A Boglár, a Balzsam, a Bíbor, a Gyöngy, a Virág, a Rózsa, a Liliom, a Viola, az Ajándék vagy Ajándok, a Fehéra, a Fehérke, a Gyönyörű valóban régi, felújított magyar nevek, a kilencvenes évektől felerősödött „ósmagyar” hullám nyomán viszont a szülők inkább a tudományosnak vélt listákból választanak neveket, ezek többségének azonban a közhiedelemmel ellentétben semmi köze nincs a régi magyar névadáshoz, íróasztal mellett alkották őket a XX. században, jó esetben olyan földrajzi névből, amely személynévi eredetű. Olyan régi magyar név, mint Harsány vagy Szalajka soha nem volt. Az új névnapokon meg legalább a virágosok jól keresnek.